KUOPION KORTTELIMUSEO

Koululaistehtäviä yläkouluille Victor & Adele -näyttelyyn – opettajan ohje

1. Barsokevitschien vaikutus Kuopiossa

a. Mieti mihin säätyyn Barsokevitschien perhe kuului.

- Valokuvaus luokiteltiin käsityöläisammatiksi, joten Barsokevitschit olivat kaupunkilaisia käsityöläisiä. Heidän voidaan katsoa kuuluneen porvarissäätyyn.

b. Mihin uudenlaiseen yhteiskunnalliseen toimintaan Victor ja Adele osallistuivat?

- Valokuvaus oli uusi elinkeino. Valokuvaamoita alettiin perustaa Suomessa 1850-luvulla.
- Victor oli mukana mm. seuraavissa yhdistyksissä ja toiminnoissa:
  - Matkailutoiminta: Suomen Matkailijayhdistys (perustettu v. 1887). Matkailu alkoi yleistyä Suomessa 1880-luvulla. Maaseututeatteri (perustettu v. 1899). Teatteri kiersi Suomen keskisuurissa kaupungeissa. Victor oli mukana edustamassa Kuopiota.
  - Paloturvallisuus ja sen kautta muuta toimintaa kuten soittokunta ja voimisteluseurat. Kuopion Vapaapalokunta (perustettu v. 1877).
  - Suomen Valokuvaajain Osakeyhtiö (perustettu v. 1920). Victor oli perustajajäsen.
  - Uusi pyöräilyharrastus. Victor myi saksalaisia polkupyöriä.
  - Victor järjesti Kuopion ensimmäisen elokuvanäytöksen Seurahuoneella vuonna 1897.
- Adele oli mukana mm. seuraavissa yhdistyksissä ja toiminnoissa:
  - Kuopion Vapaapalokunta (perustettu v. 1877).
  - Kuopion Raittiusseura (perustettu v. 1883).
  - Kirjaltaja-yhdistys (perustettu v. 1891) oli kirjapainotyöläisten ammattiyhdistys.
  - Koulutus: Keittokoulu (perustettu v. 1892), Pohjois-Savon kansanopisto (perustettu v. 1895).
  - Museon rakennus- ja freskomaalausrahasto. Museotoiminta lähti Kuopiossa museoseurojen toimesta (Kuopion Isänmaallinen Seura ja Kuopion Luonnon Ystäväin Yhdistys). Kuopion museorakennus valmistui 1907 ja Juho Rissasen Rakentajat-fresko 1909.
  - Vanhain Ystävät -yhdistys keräsi varoja vanhainkotia varten (perustettu v. 1906).

2. Sanomalehdistö

a. Selaa näyttelystä löytyvää Korttelin Sanomia -lehteä. Millaisia lehtiä Suomessa julkaistiin 1800-luvun lopulla?

- Sekä suomen- että ruotsinkielisiä. Lehdissä julkaistiin laajasti erilaisia uutisia ja artikkeleita. Usein sanomalehdet edustivat jotakin tiettyä poliittista kantaa. Osa lehdistä keskittyi kirkollisiin asioihin.

b. Millaiset lehdet olivat täysin uudenlaisia lehtirintamalla?

- 1800-luvun lopulla naisliikkeen vaikutuksesta syntyi naistenlehdistö. Niissä julkaistiin naisasiaa edistäviä kirjoituksia sekä mm. käsityöohjeita.

3. Naisen asema 1800–1900 lukujen vaihteessa

a. Miten nuori Adele erosi muista aikansa kuopiolaisista naisista?

- Adele oli vähemmistössä ollessaan naisyrittäjä. Kuopiossa 1800-luvun lopulla yrittäjiksi aikovista naisia oli 10–20 %. Adele perusti ystäviensä kanssa modistiliikkeen vuonna 1879 ja oman valokuvaamon vuonna 1881. Suurin osa myös valokuvaamoiden perustajista oli miehiä. Adele oli naisista varhaisten joukossa Suomessa.
- Pariskunnan mennessä naimisiin Adele oli Victoria viisi vuotta vanhempi. Ikäero oli epätyypillinen ajalle, jolloin mies oli yleisemmin naista vanhempi.

b. Mihin Suomen naisasialiike pyrki?

- Saamaan naisille tasa-arvoiset oikeudet. Pyrkimyksinä tyttöjen koulutus ja pääsy yliopistoon; köyhien perheiden tyttöjen koulutuksen tukeminen; naisten oikeus ansiotyöhön ja tasa-arvoinen pääsy ammatteihin ja virkoihin; naisten oikeus omaisuuteen avioliitossa; yhtäläinen äänioikeus.

4. Sortokaudet

a. Mitkä sortokauden toimenpiteet koskettivat Barsokevitschien perhettä?

- Victor ja Adele joutuivat todistelemaan isänmaallisuuttaan sortokausien Kuopiossa, koska venäläisyyteen suhtauduttiin varauksella. Victorin isä oli kotoisin nykyisen Valko-Venäjän alueella sijaitsevasta Vitsebskistä.
- Karkotustoimenpiteet vaikuttivat perheen elämään, sillä Victor karkotettiin toisen sortokauden aikana vuonna 1916.
- Victor toimi kunnan valtuusmiehenä sortokausien aikaan.
- Kielimanifesti on voinut vaikuttaa perheen elämään puolin ja toisin, sillä Victor oli venäjänkielinen. Toisaalta Victor pysyi palvelemaan venäjänkielisiä asiakkaita ja seuraamaan ajankohtaisia asioita venäjän kielellä. Toisaalta venäjänkielisyys on voinut aiheuttaa epäilyjä sortokausien aikaisessa yhteiskunnassa.
- Victor vaihtoi oman ja perheensä kansalaisuuden venäläisestä suomalaiseksi ja uskontokunnan ortodoksista luterilaiseksi. Kenraalikuvernööri tuomitsi kansalaisuuden vaihtajat pettureiksi. Keisari oli myöntänyt jo uskonvapaussäädöksen, mutta uskonnon muuttamista varten oli matkustettava Pietariin ja liityttävä siellä luterilaiseen seurakuntaan.

b. Mihin sortokauden mielenilmauksiin Victorin ja Adelen on tiedetty osallistuneen?

- Victor ja Adele allekirjoittivat suuren adressin vuonna 1899 ja asevelvollisuusadressin vuonna 1902.
- Victorin kuulumisesta Voimaliittoon ei ole varmoja tietoja, mutta siihen vedottiin kenraalikuvernöörin päätöksessä karkottaa Victor Kuopiosta Saratoviin vuonna 1916. Päätös oli seurausta Barsokevitschin tontilla syttyneestä tulipalosta varastossa, jossa säilytettiin aseita ja patruunoita.

5. Koulutus

a. Millaista koulua tytöt saattoivat käydä 1800-luvulla?

- 1800-luvun aikana rouvasväenyhdistykset alkoivat perustaa kaupunkeihin köyhien tyttöjen kouluja, joiden lisäksi toimi mamsellien pitämiä tyttöjen kouluja. Myös yksityisopetus oli mahdollista varakkaille perheille. Tyttöjen koulutuksessa painotettiin käsitöitä, sillä niiden osaaminen edesauttoi itsenäistä toimeentuloa naisille käsityöläisammattilaisena. Ensimmäiset suomenkieliset yliopistoon johtavat yhteiskoulut perustettiin Helsinkiin (1886) ja Kuopioon (1892).

b. Mikä lainsäädäntö muutti koulunkäynnin kaikille mahdolliseksi?

- Kansakouluasetus vuonna 1866 alkoi vähitellen mahdollistaa kaikkien pääsyn kouluun, kun kunnallisten kansakoulujen määrä alkoi asetuksen jälkeen kasvaa. Oppivelvollisuutta asetus ei vielä määrännyt.

6. Säätyläiskodin sisustus

a. Mitä tyylisuuntia 1800-luvun kodin sisustuksessa käytettiin?

- Runsaasti kertaustyylejä: uusrenessanssia, -barokkia ja -rokokoota.

7. Valokuvauksen historia – keskustelkaa ryhmässä tai mieti omassa mielessäsi

a. Oletko koskaan kuullut camera obscurasta? Mikä se on ja miten se liittyy valokuvan keksimiseen?
    - Camera obscura (suom. pimeä huone) on optinen laite, jossa pienen reiän kautta tuleva valo muodostaa ylösalaisen ja peilikuvana käänteisen heijastuksen vastaseinälle. Ranskalainen Nicéphore Niépce onnistui vuonna 1826 ottamaan ensimmäisen pysyvän valokuvan camera obscurassa heliografia- menetelmällä. Jotta heijastuskuva saatiin taltioitua pysyväksi ja kiinnitettyä johonkin alustaan, valokuvaksi, tarvittiin valoherkkä aine. Aluksi se oli laventeliöljyllä laimennettu bitumi tinalevyn pinnoitteessa. Muutoin pimeässä camera obscurassa levylle heijastuvat valoisat kohdat kovettivat bitumia. Valotuksen jälkeen pehmeäksi jääneet alueet huuhdeltiin pois levyltä öljyseoksella ja niin kuva oli pysyvä.
b. Tarkastele näyttelyssä olevia vanhoja kameroita. Miten niiden ulkonäkö ja tekniikka eroavat nykyajan kameroista?
    - Ulkonäkö: Nämä kamerat ovat isoja nykyajan kameroihin verrattuna. Vitriinissä oleva kamera on Hilma Miettisen taitettava matkakamera, joten se on ollut aikanaan näppärän kokoinen ja kuljetukseen soveltuva. Kameroissa on jalustat. Vanhoissa kameroissa on paljon yksityiskohtia, jotka puuttuvat varsinkin nykyajan kännykkäkameroista. Yhtenä esimerkkinä molemmat kamerat ovat paljekameroita. Palje on haitaria muistuttava osa, jonka avulla voi säätää linssin ja kameran etäisyyttä toisistaan kuvan tarkennusta varten.
    - Tekniikka: Nämä eivät ole digitaalisia kameroita, vaan levykameroita. Kamerassa negatiivi muodostuu lasilevylle. Levy asetetaan kotelossa kameran sisään, jossa se altistetaan valolle kuvaushetkellä. Kuva ei ole heti valmis, vaan se täytyy kehittää eli käsitellä kemikaaleilla, jotta se saadaan näkyväksi. Negatiivista voidaan kehittää rajattomasti kuvavedoksia. Levykameroiden jälkeen tulivat filmikamerat, joiden filmit piti myös kehittää. Värivalokuvaus oli teknisesti mahdollista levykameralla jo 1800-luvun lopulla, mutta yleistyi vasta 1950-luvulla filmikameroilla.